

Impulsar amb Fons Europeus la construcció del Canal d'Urgell per impulsar el regadiu de 87.000 hectàrees que garantiran una part substancial del subministrament alimentari de Catalunya

Foment del Treball i l'Institut Agrícola presenten un pla per convertir Catalunya en el hub agroalimentari del sud d'Europa

- Instar a la Generalitat a fer compatible la "agricultura ideal" amb la "agricultura real" amb mesures de mitigació i adaptació al canvi climàtic que suposin millores de productivitat i rendiment dels cultius.
- No ampliar la ZEPA del Delta del Llobregat per no arruïnar la indústria agroalimentària de proximitat en la conurbació urbana de Barcelona, sent una de les seves principals fonts de sobirania alimentària.
- Executar un pla especial per reactivar i dinamitzar el Delta de l'Ebre com a zona clau de producció agroalimentària sostenible recuperant els plans d'ajuda.
- Apostar per fonts d'energia renovable provinents del sector primari com la biomassa d'origen forestal com a fórmula de gestió eficient i sostenible del bosc i la generació d'energia neta que contribueixi a reduir la nostra dependència energètica.
- Creació d'un gestor únic de l'aigua per garantir el subministrament de qualitat, un preu adequat per assegurar la sostenibilitat econòmica i mediambiental amb una correcta assignació dels drets de propietat.
- Foment i l'Institut sol·licitaran una entrevista al president de la Generalitat per aconseguir la implicació i lideratge de la institució en aquest Pla Agroalimentari que permeti reactivar la indústria agroalimentària catalana.

Barcelona, 21 de març de 2022

La pandèmia ens ha donat lliçons sobre la importància de la independència alimentària en totes les parts de la cadena de valor, com ara també ho està posant de rellevància la guerra d'Ucraïna. El nostre sector agroalimentari segueix en la posició d'extraordinària importància en què la crisi sanitària i les mesures de contenció el van col·locar fa ja més de dos anys. La prioritat del subministrament alimentari suficient, de qualitat, i a costos raonables continua sent present en la política econòmica europea i,

per tant, en la d'Espanya i Catalunya. Però les dues crisis successives ens obliguen a repensar el futur per reduir la nostra dependència exterior i per estar preparats davant situacions que trenquin l'equilibri econòmic i geopolític i puguin generar desproveïment.

La major part del teixit productiu agroalimentari està format per professionals, microempreses i mitjanes empreses. El 42% de les explotacions agràries tenen una superfície útil inferior a 5 hectàrees, mentre que el 35% estan entre les 5 i les 20 hectàrees. Davant un sector productor atomitzat, també s'uneix un sector transformador, transportador i distribuïdor de productes alimentaris amb forta implantació de pimes. En aquest sentit, el nostre principal objectiu és aconseguir no només l'enfortiment econòmic i empresarial de les pimes agroalimentàries, sinó molt especialment que siguin tractores de creixement, innovació, difusió de noves tecnologies i que prestin un servei de qualitat sempre i en tot moment.

Des de Foment del Treball i l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre considerem que el debat no sols ha d'estar centrat en qüestions clàssiques com la "grandària de l'empresa", la regulació fiscal o les traves burocràtiques, totes elles qüestions rellevants, sinó que ha de centrar-se en una cosa més important: la capacitat d'interconnectar les pimes perquè hi hagi una major integració del mercat. En un mercat únic veritablement integrat, amb forta presència en l'exterior i amb xarxes eficients de transport, distribució i comercialització amb qualsevol part del món. Variables com la grandària de l'empresa o les dificultats tècniques en el compliment normatiu passen a un segon pla, es converteixen en variables "subsidiàries" del veritablement rellevant que és produir, crear ocupació i generar valor afegit. Tot amb l'objectiu d'aconseguir la sobirania agroalimentària.

En això és on estem centrats, amb la col·laboració dels diferents agents del sector, molt connectats i amb treball diari i constant amb les institucions europees i amb les mires posades en un sector que, encara que es vegi pressionat per la regulació verda, no només fa de la necessitat virtut, sinó que genera els mecanismes necessaris per modernitzar-se, situar-se a l'avantguarda de l'economia del territori i donar resposta a les demandes dels consumidors.

Amb aquests objectius, Foment del Treball i l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre presentaran a la Generalitat -sol·licitant una entrevista amb el president Pere Aragonés- aquest Pla Agroalimentari pensant en les noves relacions geopolítiques, el creixement

de la població, les garanties de subministrament i la reactivació econòmica del territori, amb l'objectiu d'aconseguir una major implicació i lideratge del Govern de Catalunya.

1. Convertir Catalunya en un hub agroalimentari per donar garantia de subministrament a costos raonables: Sobirania productiva

En el món post-Covid, la sobirania productiva agroalimentària és més important que mai, i més encara amb les tensions que els empresaris i els consumidors estan vivint amb interrupcions de les cadenes de subministraments, problemes seriosos d'inflació que es poden tornar persistents i pèrdues de competitivitat difícilment reversibles que ens baixen del camí de la convergència amb les grans economies globals. Aquesta situació s'ha agreujat ostensiblement amb la guerra d'Ucraïna que pot posar en qüestió la garantia de subministrament per a la Unió Europea, una població de 500 milions d'habitants. A aquesta situació, s'afegeix la necessitat de dissenyar polítiques efectives amb les quals es puguin complir els objectius renovats en la COP26, on el sector agroalimentari ha de fer un ús més eficient de tots els recursos, qüestió que ara torna a ser més rellevant quan es depèn fortament de recursos de l'exterior que ara estan amenaçats amb el conflicte Rússia-Ucraïna, la qual cosa pugui passar amb la Xina i el paper d'altres territoris que han de convertir-se en fonts segures de subministrament (Amèrica Llatina).

En definitiva, Europa, i per tant Espanya i Catalunya, s'han topat de cara amb la nova realitat després d'una fortíssima crisi sanitària i econòmica per caure en el compte de la importància de les capacitats estratègiques agroalimentàries, en un context d'importants restriccions en el comerç mundial per canvis i tensions geopolítiques. Europa, Espanya i Catalunya han vist real el risc que el que s'ha donat sempre per fet pot no ser així sempre.

Davant aquesta nova situació, Foment del Treball i l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre proposen un canvi d'orientació de la política europea, espanyola i catalana respecte al sector agroalimentari, amb l'objectiu de garantir el subministrament alimentari convertint Catalunya en un dels hubs agroalimentaris més importants del sud d'Europa.

2. L'aigua com a vector estratègic de creixement agroalimentari: el Canal d'Urgell

Tal com reflecteix el Pla Europeu de Recuperació i Resiliència, Espanya té l'oportunitat, dins del marc del 'Nou Pacte Verd', de presentar projectes i actuacions específiques en matèria de gestió integral de l'aigua. Prenent en consideració els diferents projectes, fins i tot alguns no executats des de fa anys per falta de finançament, i mesurant l'impacte econòmic, social i territorial d'aquests, un dels més excel·lents és la modernització del Canal d'Urgell, el qual passa per ser la més important obra d'enginyeria civil i mediambiental de Catalunya en els últims anys. Es tracta d'un projecte tractor tant per a l'economia catalana com per a l'economia espanyola.

El projecte de modernització dels Canals d'Urgell és una inversió superior a 1.300 milions d'euros. És, probablement, l'últim tren en aquesta tercera dècada del segle XXI per anar cap a una revolució econòmica en zones especialment afectades per l'envelliment, la despoblació rural, la falta d'alternatives econòmiques que fixin població en el territori o l'aïllament i falta de connexió amb altres parts econòmica i socialment potents de l'Estat. El valor social, polític i econòmic de l'aigua és inqüestionable i la necessitat de fer una bona gestió recolzada en les més modernes tecnologies i l'ús eficient del recurs, una obligació política i moral de primer ordre en la nostra terra.

En aquest sentit, demanem a la Generalitat i al Govern d'Espanya la inclusió d'aquest projecte en les demandes de fons europeus per convertir una zona degradada i empobrida en una àmplia zona de producció agrícola que garanteixi el subministrament de productes bàsics perquè necessitem una major superfície agrícola per poder produir de manera intensiva, eficient i sostenible. El Canal d'Urgell faria fèrtils un total de 87.000 hectàrees a les comarques Pla d'Urgell, Urgell, La Noguera, Segrià i Garrigues. En definitiva, crear un hub agroalimentari que garantirà la seguretat alimentària a Catalunya i serà un important suport en la capacitat productiva d'Espanya.

En aquest context és on es troba en augment la preocupació de les institucions europees per la seguretat del subministrament alimentari de 27 països i els seus 500 milions d'habitants, no perquè ja s'hagin produït importants restriccions, sinó per les que es poden produir en el futur. Les dues variables fonamentals per continuar complint amb un dels principis rectors dels Tractats de la UE referits a la PAC (Política Agrària Comunitària) com és incrementar la productivitat agrícola, garantir un nivell de vida

equitatiu a la població agrícola, establir els mercats, garantir la seguretat dels proveïments i assegurar al consumidor subministraments a preus raonables (article 39 del TFUE) són, d'una banda, la generació permanent d'excessos d'oferta en els principals productes agroalimentaris (suficiència de proveïment alimentari unida a la contribució de la UE al subministrament alimentari mundial) i, d'altra banda, mantenir baix control els preus en origen dels aliments.

3. Harmonitzar la coexistència de la indústria agroalimentària i els espais protegits: NO MÉS AMPLIACIONS DE SUPERFÍCIE PROTEGIDA

El sector agroalimentari al Baix Llobregat suposa el 7,2% del seu PIB, amb un pes que ha anat creixent al llarg dels últims anys conforme la tecnificació de les explotacions ha avançat i s'han introduït nous cultius.

Ampliar la ZEPA del Delta del Llobregat obliga a abandonar amb diferent intensitat l'agricultura intensiva i d'alta eficiència, atès que és incompatible mantenir una activitat d'aquestes característiques sota aquest règim de protecció. En aquest sentit, partint dels càlculs realitzats en l'informe "Valoració dels costos de conservació de la Xarxa Natura 2000 a Espanya" publicat el 2013 pel llavors Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, a euros constants de 2007, una decisió d'aquestes característiques genera dues conseqüències pràctiques: d'una banda, una reducció de la producció agroalimentària d'entre un 7,5% en l'escenari menys restrictiu i un 30% en l'escenari més restrictiu. En l'escenari central (limitació del 50% de la producció), les pèrdues són del 15%.

I, d'altra banda, l'ampliació de la ZEPA provoca un augment molt significatiu dels costos de producció per les limitacions a l'ús de fitosanitaris, plaguicides i fertilitzants. Concretament, en base a l'informe anteriorment citat, l'augment de costos oscil·la entre un 3,12% en l'escenari menys restrictiu i un 12,5% en l'escenari més restrictiu. En un escenari central l'increment de costos ascendeix al 6,25%. L'efecte combinat, en conseqüència, aboca els comptes de resultats de les empreses agroalimentàries a la ruïna i a la fugida d'inversions, com s'han registrat en els últims mesos.

En resum: la suma de pèrdues en el valor de la producció i l'augment dels costos fa inviable l'existència d'agricultura competitiva en el Delta del Llobregat, provoca la desaparició d'empreses agroalimentàries, allunya inversions productives, impedeix la

incorporació de joves empresaris a l'agricultura i compromet la seguretat alimentària del seu entorn més pròxim, especialment dels nuclis urbans més densament poblats com és el cas de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Foment del Treball i l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre demanden a la Generalitat que no amplii la zona ZEPA del Delta del Llobregat perquè la millora del medi ambient no passa per la deterioració de la indústria agroalimentària de proximitat. La Generalitat ha de tenir en compte que a partir de la construcció d'un "ideal" agrícola i mediambiental, la política pren decisions que sobre el paper poden suposar una contribució positiva per a aquest "ideal" buscat. No obstant això, existeix un error de base en aquest plantejament: l'enorme distància entre el "model ideal" i el "model real" d'agroalimentació. Per descomptat que és necessari que es produeixin canvis importants, però no han de fer-se sense prendre en consideració el punt de partida i les condicions existents de competitivitat, productivitat i estabilitat de mercat.

Però quan es parla de "producció agroalimentària" no es pot caure en el simplisme de només pensar en l'aliment final: és necessari pensar en totes i cadascunes de les baules de la cadena de valor alimentària, on hi ha consums intermedis on Europa és àmpliament deficitària com en la producció de fertilitzants, els productes químics i farmacèutics necessaris per garantir la sanitat vegetal i animal o fins i tot la tecnologia.

Un dels elements fonamentals en el Delta del Llobregat que queden ocults pel debat sobre l'ampliació de la ZEPA és el problema de les inundacions cícliques que es produeixen en la zona per l'absència de gestió per part de l'Agència Catalana de l'Aigua que porta 17 anys sense donar solucions sobre aquest problema endèmic.

4. Una aposta activa per la gestió sostenible i professional dels boscos com a font d'energia renovable i en favor de minimitzar els riscos associats al canvi climàtic: la biomassa

La gestió activa dels excedents de biomassa dels ecosistemes naturals ha de trobar les cadenes de valor necessàries per ser una font de matèries primeres renovables i d'energia neta per a sectors industrials. A Catalunya, després de dècades on patim forts incendis, en els últims anys hem tingut una incidència relativament baixa, amb algunes excepcions. No obstant això, l'eficàcia dels sistemes de prevenció amaga una realitat.

A Catalunya només s'aprofita el 15% del creixement anual de les masses forestals el que implica any rere any que el bosc creix i s'acumula un 85% de biomassa, la qual cosa implicarà en els propers 20 o 30 anys una forta despesa per a la prevenció i la conservació del bosc. Per contra, una gestió activa en els boscos permetria delimitar el risc d'incendi i fomentar energies renovables.

En aquest sentit, sol·licitem a la Generalitat una aposta decidida per aprofitar la immensa potencialitat dels boscos catalans per generar energies netes, amb el conseqüent impacte en el CO₂ i facilitar la prevenció d'incendis. És necessari impulsar una reforma administrativa i fiscal que permeti als propietaris forestals posar en valor una producció que és clau per potenciar fonts d'energia neta com la biomassa d'origen forestal, a més d'altres productes i subproductes obtinguts dels boscos. Així mateix, Foment i l'Institut demanen accelerar el mecanisme que permeti als propietaris forestals obtenir una compensació a preus de mercat per la tasca d'embornal de CO₂ que fan els seus boscos, tal com estableix la Llei de Canvi Climàtic.

5. Un regulador únic de l'aigua per garantir el subministrament, la estabilitat de les infraestructures i el Cicle Integral de l'Aigua

Foment i l'Institut son fermes partidaris d'afavorir un règim legislatiu estable en l'àmbit de l'aigua i insten a la Generalitat a establir:

- Un marc regulador "únic" i estable, i que permeti la sostenibilitat econòmica de les importants infraestructures que necessitarem per fer front a aquest important repte en els propers anys, afavorint instal·lacions modernes que afavoreixin el Cicle Integral de l'Aigua aprofitant fins a l'última gota, afavorint el desenvolupament sostenible i generant energia neta.
- Especialment en el moment actual en què s'està revisant la superfície susceptible de ser declarada domini públic hidràulic, és més important si cap, defensar el ple exercici dels drets de propietat especialment en les zones regables més desfavorides i afectades per la sequera.
- Un sistema de preus en el sector de l'aigua que reflecteixi de la millor manera possible el cost real de generar, transportar i posar a disposició l'aigua en forma de recurs econòmic productiu per als seus diferents usos. Això és important tant per a l'ús urbà de l'aigua –per assegurar un bon consum– com en l'àmbit agrícola i industrial al ser un input bàsic per accelerar i incentivar la innovació, un ús

eficient dels recursos i una inversió contínua en millors sistemes de reg. El cas d'Israel, per exemple, constitueix un magnífic exemple de com els preus actuen com a poderós incentiu.

- Aquest marc legislatiu estable i sistema de preus eficient ha de reflectir el veritable cost de l'aigua, element central i imprescindible per al bon ús d'aquest recurs al llarg de totes les fases del cicle de vida: des de la generació fins a la seva distribució minorista. Això exigeix una correcta assignació dels drets de propietat i un marc regulador que permeti la sostenibilitat econòmica i mediambiental del gruix de companyies del sector. La col·laboració publicoprivada és, en aquest camp, un element fonamental com a alineació d'interessos entre els reguladors i les empreses gestores del recurs, on els primers vetllen per l'interès general de la societat, i els segons creen valor en els processos i aconseguen que l'aigua arribi als consumidors en condicions adequades, rendibles econòmica i socialment i respectant el medi ambient.

6. Un pla actiu per reavilitzar el Delta de l'Ebre

Una de les principals zones de producció agroalimentària de Catalunya està en una situació molt complexa després de les últimes inundacions. Es tracta d'un problema secular de falta de gestió activa, on la intervenció dels successius Governos ha estat més negativa que positiva, ja que es fomenta una protecció mediambiental que impedeix construir les infraestructures necessàries i la compensació dels efectes externs tant positius com negatius de les indústries localitzades en el territori.

Per això, Foment del Treball i l'Institut Agrícola demanen al Govern complir amb els plans i mesures anunciades després del Gloria, incomplertes sistemàticament, sobre la base de permetre un major desenvolupament de la indústria agroalimentària via inversions en infraestructures i no només ajudes o plans parcials que no resolen el fons dels problemes existents a la zona.